

Friskt mod! låt det gå
Med spaden i hand,
Tills solen sin brand
Har släckt i det blå.
Mig lyckan kan svika, men aldrig min Gud,
När troget jag vandrar alltefter hans bud;
Arbete och bed.

Friskt mod! med min lott
Jag vill vara nöjd
Och lefva med fröjd —
Visst är det väl smält
I bland för hustrun min och de små,
Jag tänker; Gud hjälper dock ofta ändå.
Arbete och bed!

Men skulle en gång
Ej hända mig väl,
Ej suckar min själ
Att pinan blir lång;
Jag tänker; Han hjälpt mig så ofta förrut,
Och fast man lider, så är det ej slut.
Arbete och bed!

Friskt mod! som en man
Jag strider mot nød,
För dageligt bröd
Arbete jag kan.
När armen domnar, då gör jag en bön,
Arbete troget, ty hvilan blir skön,
Arbete och bed!

— er.

Blommans tårar.

När nattens gråa dimmor
Försvinna morgonstund
Och Sol den ljusa blickan

Slår upp kring jordens rund
Och lärkan uti rynden —
Blott fröjdetoner slår,
Hvi sluter du då blomma
Uti din kalk en tår?

Ej lidandets Dämoner
Mig lärt att gråta så.
Jag värmes utaf skenet
Från solen i det blå —
Af Ödmjukhet, Förtjusning
Och Tacksamhet och Fröjd
Jag ler igenom tårar
Och är med lifvet nöjd.

Väl mången tår det fällas
I jordens dunkla dal,
Men du är lycklig, blomma,
Som gråter utan qual.
Jag ville utaf solen
Få hämta fröjd och frid
Och gråta blomstertårar
I all min lefnads tid.

— er.

Litteratur.

Grunddragen af Philosophiens Historia, efter Ten-neman-Wendt, jemförd med Rixner, Marbach, Reinhold och Michelet. — Med ett kort utkast till Swenska Philosophiens Historia, ett Chronologiskt och ett Namnregister, samt ett försök till Klassifikation af de olika Philosophiska Systemerna. Stockh. Hæggström, 1839. 220 s. 8:o.

Den Swenska Litteraturen är för närvarande näppeligen så fattig inom någon vetenskapsgren, som inom den Philosophiska. Man hör väl ordas om den Swenska Nationalitetens

S.

Litterär Tidning.

N:o 82.

Torsdagen den 12 October.

1839.

—

öfvervägande praktiska riktning såsom den egentliga orsaken till denna Philosophiens underordnade ställning inom vår Litteratur; och utan att wilja fränkanna detta påstående allt giltighet, anse wi dock för vår del att den Swenska Nationaliteten, sådan den finnes aspråglad i det Swenska språket, äger en bestämt uttalad Metaphysisk Skarpa, ett naturligt philosophiskt anlag och att således andra samverkande orsaker måste sökas, hvilka hittils motverkat och hemmat utvecklingen af detta ritika element. Hvarje wån af denna wetenskapernas drottning, denna scientia scientiarum måste dock med tillfredsställelse erkänna, att tecken till en rikare utveckling redan börjat visa sig under sednare tider. Så hafwa wi sett vår Litteratur rik, tas med arbeten, som kunna mäta sig med sina anförvandter på den Tyska fosterjorden, sådana som Aterbem's Studier till Philos. Historia och System, den på swenska utkomna bearbetningen af Helgelska Logiken af Snellman, Hegelska Historiens Filosofi, Göschels bok om Hegel, m. m. Wiss är dock att Philosophien först då kan blixta nationel, då den framträder i Swensk omklädnad. — Hwad nu serfält Philosophiens Historia beträffar, så åga wi förut på swenska språket en öfversättning af Sochers och ett originalarbete af Hammarstedt. Däkiadt det vände deha båda arbeten möjligent kunnat åga på sin tid, torde likväl icke kunna nekas, att de för närvändande tidpunkt föga motsvara de fordringar man med fog kan anse sig berättigad att göra af ett sådant arbete. Den historiska forskningen i Philosophiens urkunder har i sednare tider fortgått med en otrolig ifwer, det med otroligt arbete och möda sammanskriftna werket af Ritter. Hvarom wittnar — Håraf will således synas som en bearbetning af Philosophiens Historia på Swenska språket verkligent wore af behövvet påkallad, och är dersöre med werktigt ndje refer. anmäler detta ofwan angifna arbete som nyß kommit i bokhandeln härhades.

Som Refer. för denna gång icke medhinner en fullständigare och i detalj gående granskning, will han invärkna sig till en kort redogörelse för des innehåll. Arbetet är en bearbetning "ester Tenneman-Wendl", d. w. s. den af W. G. Tennemann utgitna och af A. Wendl sederméra bearbetade "Grundriss der Geschichte der Philosophie", — ett arbete, som redan lärer vara öfverslyttadt från Tyskan på de flesta lefsvande språk, till och med på det Ny-Grekiska, efter hwad refer. erinrar sig hafwa någonstades sett uppfiswas. Detta arbetes obestridliga värde är sålunda härigenom faktiskt bevisadt, och att åga dersamma öfverslyttadt åfwen på Swenska språket, kan icke anses annat än såsom en winst för den Swenska Litteraturen. Widare heter det att åfwen följande skrifter dervidt blifvit rädfrågade: "Nixner, Marbach, Reinhold och Michelet" ("Geschichte der letzten Systeme der Philosophie in Deutschland von Kant bis Hegel"). Churn Referent, wisseligen medgivwer att det för vår Litteratur varit en winst att erhålla Tennemann, så måste han dock påstå, att detta förfat tag fullte varit ånnu mera förtjenstfullt, om Marbach's Lehrbuch der Geschichte der Philosophie blifvit laggd till grund, i stället för att, såsom nu freds, endast rädfrågas. Dock åfwen i Marbachs förord prisas Tennemann-Wendl. Churn Referenten icke kan instämma med Marbach deri, att en handbok i Philosophiens Historia tillika bör upptaga en ro-

förteckning på Litteraturen, så anser han likväl Marbach's omdöme om Wendt vara grundadt, och hade dersöre önskat att Marbach blifvit föld, emedan man i detta fall, liksom i alla andra, bör följa med sin tid. Men förmödliggen har författaren wela lemma den swenska allmänheten en fullständig framställning af Philos. Historia på en gång, och dersöre icke följt Marbach, hvaraf ånnu endast första afdelningen, innehållande den Grekiska Philosophiens Historia, utkommit, och det kan mähända vara ovisst om och när fortsättning kan komma att följa. Men i sådant fall hade ju arbetet kunna inställas till Marbach utkommit komplett, såvida icke det, såsom irligt är, redan var till förra delen färdigt, innan ånnu Marbachs arbete öfverkommit till Sverige. (Det utkom dock 1838.) Mellertid kunna wi icke annat än berömma förf's förtjenster: så gilla wi uteslutandet af det Litteratur-historiska elementet, som i Wendt finnes uppraget. — Dericenom har författaren på sina 220 sidor kunnat ge mycket mera faktiskt än Tennemann-Wendl på sina 607. För en lärobok är också ali litterär apparat onödig. Bland författarens räkna wi åfwen det, att förf. I) utesluit den stora mängden af namn på mindre betydande Philosofher, hvilka hvimla i T. W., 2) sselfständigt förfarit i indelningen, som så blifvit ordnad, att de rigtingar som sammanklunda Philosophiens historia, blifvit vid inledningen till hvarje period noga angifna, 3) att högst väsentliga tillägg blifvit gjorda, antingen omarbetningar af det i T. W. befintliga, eller tillägg eller helt nya synken. Lädom osz antyda de förnamsta tillägg, genom hvilka den swenska boken wunnit företäde framför originalet. Inledningen är af författaren, Orientens Philosof är aldeles omarbetad, den inledande öfverblicken af grekiska Philosophiens utveckling finnes icke i T. W., vid den författarska tiden är smärre tillägg gjorda, t. ex. korta kritiker ur Marbach, vid Plato och Aristoteles har åtskilligt blifvit tillagd, särdeles, liksom öfver alt i boken, i afseende på Praktissa Philosophien, (Aristoteles försvaras för Empirism mot T. W.), helt och hållet af förf. är framställningen af Erigenas, Anselmi, Alberti Magni och Duns Scotti Systemer, öfverblicken af den Nyare Philosophiens utveckling och indelning s. 95—96 är af förf.; åfwenså framställningen af Bodenius; tillägg är gjorda vid Cartesius, särdeles vid Spinoza, Locke, Montesquieu, Système de la nature; af förf. är framställningen af Noubeaus Contrat social, som för mycket af honom prisas; Leibniz och Crusii Prakt. Phil., och Konis System är framställdt af förf., troligen efter Michelers; Fichtes rätts- och sedelära Jacobis, Hegels och Herbartis systemer är exponerade af förf. särdeles Logiken, alltsör kort och dersöre dunkelt. Den Swenska Philosophien är i forthet sammandragen efter Hammarstedts Philosophiska Studium etc. I afseende på den bisrogade Klassificatiorne af de olika Philosophiska Systemerna kunde mycket ordas, men wi återkomma troligen framdeles till en detaljerad granskning af detta arbete, som wi nu endast mera refererande anmält.

Bibliothek i Populär Naturkunnighet. 23 Häften.
1837 — 39. St.

För detta gagneliga företag får Sveriges Allmänhet erkänt hålla Försläggaren räkning, emedan det fyller en luke i vår bildning och litteratur, såsom det der utbreder naturwetenskapens resultater bland dem, som icke hälften ligga åt det hället eller som blott ega allmän bildning, emedan varlet af arbeten är godt, uiförandet omsorgsfullt, det typografiska smakligt och priset högst billigt. Man kan ej säga något som mera kan recommendera detta företag. Waler är godt. Sommers Naturmålnings är ur Specielas Physiken åro i Tyskland allmänt utbredda, dertöre att de genom sin klarhet, popularitet, interehanta föredrag, detta ålt utan intrång på grundligheten, åro så lämpliga för ungdomens och de icke lärda undervisning i dessa ämnen. Först har genom flera arbeten förvärvat sig ett utmärkt namn som wetenskapsman, sitt genom sitt förträffliga werk Böhmen's topografi 1 B. 1833. — Hans naturmålningar är högst underhållande derigenom att han infört schildringar af ögonvittnen vid stora naturscener. — Brandes Altmanna Physik är wiserligen mindre underhållande, men ett ej mindre grundligt arbete. Först, Prof. i Fysiken i Leipzig, har genom en mång lärda arbeten i Astronomi, Geometri, Optik, Fysik etc. gjort sig förtjent af det stora anseende, han eger inom sitt fädernes land.

Efter dessa arbetens nu fullbordade utgivande fall i detta bibliothek följa: en Popular Chemi (Swenskt original), Himmelen, dess världar och dess under af Littrow; Introduktion till Naturens studium af G. Herschel. Sedan först. widiga Bridgewater böckerna.

För den och dess Innevärare etc. Af E. A. W. v. Zimmermann. XIII D. St. 1839. (Siam, Laos, Malaka, Andamaner, Nicobarer m. m.)

Detta är en fortsättning af ett ej gammalt välkänt arbete, hvarur troligen hela den yngre generationen liksom Ref. hämtat sina första kosmografiska kunskaper. Den återkallar barndomens lyckliga dagar och iflrigt är minnet af det intresse, hvarmed denna bok fångslade det unga sinnet genom iflriga schildringar af fjärran regioners natur, deras innevärares sedor och lagar o. s. w. Boken (originalt utkom redan 1810—13, författaren dog 1815) begagnar det 18:e seklets uppträckter, men ännu i dag vet man icke särdeles mera om flera af de länder, Zimmermann beskrifvit. Lime-stone är Ur-villes interehanta World som seglare, som vi snart hafwe fullbordad i swens översättning, wida magrare i affende på de länder, som beskrifwas i detta häfte, fastän han haft nyare källor att tillgå, (Se andra Bandet) t. ex. Fin-laison The mission from the Bengal to Siam and Hue, the capital of Cochinchina, 1821. Lond. 1825, Häufels Letters on the Nicobar Islands, Lond. 1813, m. m. Det nävarande häftet är lika underhållande som de föregående.

Geographisk Handbok öfwer Gamla Världen. Första delen: Östra Europa etc. Af Björkman. St. 1839.

Först, åt sydlig öf ett företal, hvari han redogör för arbetets anspråk, ty vi kunna nu icke weta, om det är en frukt af

egna mädosamma forskningar, eller om det endast är en compilation af de goda verk wi redan ega öfve samma sak. De knapphärdighet talar för det sedanare, en knapphärdighet, som man icke wäntar af den pomposa titeln och gör det för ofullständigt att vara ett lärda arbete och för widlyftigt att vara en skolbok. Mannerths Geographie Grieken und Römer aus ihren Schriften dargestellt. (10 B. Lyz. 1788 — 1820), Ulfers Geogr. der Grieken und Römer von den frühesten Zeiten bis auf Ptolemaus (2 B. Weimar 1822 — 32), utom Cellars Notitia orb. ant. (1773 2 B.) Köhlers Anleitung zur alten und mittlern Geogr. 3 B. Nürnberg. 1730, Danville's Handb. d. alten Geogr. (Nürnberg. 1800 o. ff.) åro, särdeles de två första, källor som gjort en swenskt lärds egna undersökningar mindre nödvändiga. — Utom det wi önskade att det nävarande arbetet wore fullständigare om orternas markvärdigheter (nu är t. ex. blott 18 rader om Sparta) wore även godt att namnens quantiter wore utsatt. Framdeles torde en särskild granskning egnas denna bok, om ej förr, åtminstone då andra delen utkommer.

- Swenskt Litteratur i Juli.
- Hases Dogmatik i sammandrag, etc. I D.
 - Regnér's Första Begrepp, etc. 10 uppl. — I: 32.
 - Smärre dikter af Kiellman, Gransdorff. 21 ff.
 - Lusiaderna. Öwers. af Lovén. I D. I: 12.
 - Folksagor för Gamla och Unga 2 Ht. 12 ff.
 - Bihang till Frithiofs saga. 3: 32.
 - Conversations-Lexicon XVI H. C—Z. 2 R.
 - Pittoreft Universum. II H. 3 Ht. 24 ff.
 - Lösning i Blundade ämnen. I H. 2 Uppl. 32 ff.
 - Krigswetenstäckssakademiens Handl. I-39. VII. Ht. 16 ff.
 - Lekningar till Swenska Historien. Jan Oden till Gustaf I. 1 D. 1-2. H. 1. R. Från Gustaf I. — Christina V. Ht. 32 ff.
 - Bibliothek för Krigshistoria och Krigskonst. Af Hamilton. V D. 1 H. 40 ff.
 - Anvisning att bereda winer etc. af Thon. Öwers. 40 ff.
 - Håkan Westgöthe: Lösning för Menige-Man. Af W-d. 2 Uppl. 16 ff.
 - Lankar i Representationsfrågan af Sprengtporten. 16 ff.
 - Jorden eller Geograf. Lexicon i 4 band af Sundler 32 H. 32 ff.
 - Biogr. Lexicon V B. I H. 28.
 - Beckers Verldshistoria. 2 Uppl. IX. I: 8.
 - Gustaf Lindorm. 3 D. I Kabinettsbibl. 2: 8.
 - Ungdomsfantasier af Gustaf B. 28 ff.
 - Apocalypsis Revelata. Första Delen. Öwers. I: 16.
 - Joh. Arndts andeliga Skattkammare. 2 D. I: 21.
 - Gagners Strödda betraktelser i andeliga ämnen för hvar dag af året. 5 Ht. 12 ff.
 - Bibeln 1 Ht. 24 ff. Med plancher.

Utländsk Litteratur.

— Schillers Dichtungen nach ihren historischen Beziehungen und nach ihrem innern Zusammenhange av H. F. W. Hinrichs. 2 B. Lpz, 1838, 39.

— Geschichte Kaiser Sigismunds av Dr. Aschbach. 2 B. Hamb. 1839.

— System der christlichen Lehre von C. G. Nitzeck. Hierde Uppl. Bonn 1839. 2 Th. — Nitzeck är en af vår tids äldra skarpfunigaste Supranaturalister.

— Nouveaux Portraits Litteraires, af Sainte-Bernard. 2 B. 1839. Paris.

— Allemagne et Italie af Duinet. 2 Vol. 1839. P. — Båda samlingar af hwarderas sednaste kritiska uppsatser.

— Gesch. Pabst Innocenz des III und seiner Zeitgenossen. III B. med särskild titel: Kirchliche Zustände an Pabst Innocenz' Zeiten. 1 B. Hamb. 1838.

— History of the reign of Ferdinand and Isabella, the catholic, of Spain. By William Prescott: 1 — 3 T. 1838.

— Maladies Mentales considérées sous les rapports médical, hygiénique et médicolégal, af Esquirol. 1—2 T. 1838. — Utmärkt arbete.

Academiska nyheter.

— Docenten Böttiger har blifvit utnämnd till Tysk språkmästare och S. O. Adjunct i Tyska och Italienska Litteraturen. Wid det förra har man anmärkt att det kett utan att ordentlig ansökningstid blifvit utsatt, wid det sednare, att han ikke gjort sig förtjent deraf, då han ikke gjort något fördeles gagn vid akademien som lärare, mest wistats på utrikes resor med rikligt understöd, ikke utgifvit någon enda wissenschaftlig skrift i sin wissenschaft, filosofien, likalitet som i ästhetiken, i hvilken sak han nu blifvit Adjunct då åter andra Doctorer, som under långa år med den ansträngaste ifwer, oaktadt ständigt strid med nöden, arbetat på sin egen och den studerande ungdomens bildning och förkofran i studier, mähända även gagnat som författare i sin wissenschaft, ikke alle blifvit ihögnoni hvarken med understöd eller titlar. Utmärkta Falde-gåfvor, såsom Böttigers, hörda ikke gälla som akademiska me-riter.

— H. R. H. Cancleren har bekräftat Theol. Facultetens förslag, att ingen får undergå Theol. Licentiat-Examen, som ikke för en fulländad theologisk disputation fått videtur: cum laude adprobatur.

Böcker, nyss insända till Red. från Z. Häggström.

— Trans Baaders Philosophem. Första Häftet. (Inledning till Baaders speculativa lärda af Fr. Hoffmann. 32 fill.

— Grunddragen af Philosophiens Historia efter Dennemann-Wendt, jemifrd med Rixner, Marbach, Reinhold och Michelet. Med ett urkaf till Svenska Philosophiens Historia, ett chronologiskt och ett namnregister samt ett försök till klassification af de olika Philosophiska Systemerna. 1 R. 16 f. B:co.

— Jordens och dess innervänare. Historisk Tafla af det Adertonde Århundradets uppäckter om främmande folklag och länder: af E. A. W. v. Zimmermann. Trettonde Delen: Siam, Laos, Cambodja, Ponthiamas, Malakka, Mergui-Archipelagen, Andaman-Härne, Nicobari-Härne och landet Liperah. Med 4 plancher; 2 B:co.

— Noveller af Ludwig Tieck. Två Delar. Fester på Kenilworth, Prolog till Skaldelitvet, och Skaldelitvet (Shakespeares lejwerne). 1: 16 B:co.

— Geographisk Handbok öfwer Gamla världen. Första Delen, innehållande Östra Europa, med Ortsbestämmningar efter Strabo, förberedda af historiska inledningar för hvarje särskilt landskap efter Diiodorus Sic., Thucydides, Herodotus m. fl. samt åtföljda af åtskilliga anmärkningar om betydligare fältslag, berömda heltar, wetenläpzmän, mythologiska personer, Gudar, Gudinnor med deras på olika orter olika benämningar, tempel, orakler m. m., vidare om kämpalekar och andra märkvärdiga inträffningar, af Björkman, Ph. M. och Rector i Christinhamn. 44 fill. B.

— Bibliothek i Populär Naturkunnighet. 23 Häften 1837—39. Innehållande Naturmålningar ur Speciella Physiken af Sommer (Elfva Häften) och Allmän Physik af Brandes (12 Häften). 16 f. B:co per Häfte. Alla 23 H. 7: 44 B:co.

Till salu finnes
Konst Theoriernas Historia. Af E. J. Lénnström. Uppsala 1839. Första Häftet 40 f. Sednare Häftet 1: 8 B:co.

Rättelser:
No 80 3 spalt. 1 r. saligt 1. pligt. — 18 r. nfr. samlingar är 1. samlingar. —

På

EOS

prenumeras för sista kvartalet af detta år med 2 Rdr B:co. — Några exemplar sedan detta års början finns att tillgå mot 5 Rdr B:co. Tidningen fortsättes äfven nästa år och tryckes snart med nya stilar.

Gefle, hos A. P. Landin. 1839.